

Tillgång till specialiserad vård och möjlighet att dö i det egna hemmet

Palliativ medicin är en medicinsk tilläggspecialitet sedan 2015 i Sverige. Det finns specialiserad palliativ vård runt om i landet, men tillgången varierar och styrs bland annat av befolkningstäthet, avstånd och tillgång till utbildad personal. De specialiserade slutenvårdsenheter respektive hemsjukvårdsenheter med eget behandlingsansvar som finns hittar vi i våra tätorter och de pratar oftast om högst en timmas resa eller mindre till anslutna patienter.

Sättet att nå ut till den allmänna hemsjukvården, kommunala boendeformer eller vanliga sjukhusavdelningar är genom palliativa rådgivningsteam/konsultteam. Deras sammansättning och tillgänglighet varierar också över landet.

Tillgång till specialiserad palliativ vård kan via Svenska palliativregistret belysas genom den vårdtyp som anges i dödsfallsenkäten (där patienten avled) samt genom en fråga till den övriga vården där man anger om man anlitat palliativ team som extern konsult. Vårdtypen anger i detta fall om personen var ansluten till specialiserad palliativ hemsjukvård eller vårdades i specialiserad palliativ slutenvård. Nedanstående tabell summerar andelen av de som avled under 2018 som fick del av dessa olika specialiserade palliativa vårdformer. "Andel palliativ konsult totalt" anger andelen av alla personer som registrerades i Svenska palliativregistret där man anlidade ett palliativ rådgivningsteam/konsultteam som extern konsult. "Andel palliativ konsult sjukhus" anger motsvarande andel bland de som avled på sjukhus.

Län	Antal avlidna	Andel inrapporterade (%)	Total andel spec pallvård (%)	Andel spec pall hem-sjukvård (%)	Andel spec pall slutenvård (%)	Andel palliativ konsult totalt (%)	Totalt palliativt stöd (%)	Andel palliativ konsult sjukhus (%)	Andel avlidna eget hem (%)
Blekinge län	1720	64,7	2,8	0,9	1,9	6,7	9,4	5,8	7,0
Dalarnas län	3108	60,7	10,6	6,8	3,8	6,4	16,9	8,9	10,6
Gotlands län	603	60,0	15,3	3,2	12,1	4,4	19,7	6,0	4,2
Gävleborgs län	3076	61,2	2,5	1,6	0,9	5,2	7,7	4,2	7,2
Hallands län	2946	64,7	4,9	1,0	3,9	6,4	11,3	6,4	8,4
Jämtlands län	1432	63,5	6,8	6,4	0,5	6,8	13,7	4,7	12,4
Jönköpings län	3423	72,4	5,6	2,3	3,3	6,5	12,0	5,4	8,6
Kalmar län	2729	60,5	6,2	0,9	5,3	7,1	13,3	6,5	12,4
Kronobergs län	1913	63,8	3,3	3,1	0,3	6,4	9,7	5,7	9,4
Norrbottnens län	2838	55,9	7,0	0,3	6,7	6,6	13,5	6,5	3,1
Skåne län	12180	59,0	13,7	5,1	8,6	6,6	20,3	6,9	8,8
Stockholms län	16198	58,3	22,1	5,3	16,7	6,1	28,2	6,3	5,7
Södermanlands län	3006	59,7	11,2	4,3	6,9	7,6	18,8	7,6	6,7
Uppsala län	2857	57,7	14,0	3,2	10,8	6,3	20,3	6,7	4,4
Värmlands län	3120	61,8	5,0	1,4	3,6	6,2	11,2	5,6	7,6
Västerbottnens län	2738	61,6	9,1	3,0	6,1	6,8	15,9	6,3	5,2
Västernorrlands län	2813	50,6	7,4	3,5	3,9	6,6	14,0	5,5	5,5
Västmanlands län	2801	56,1	9,0	1,6	7,4	7,1	16,2	6,8	3,0
Västra Götalands län	15255	60,5	7,4	1,7	5,7	6,3	13,7	6,2	7,2
Örebro län	2947	66,1	4,4	0,8	3,6	6,5	10,9	7,3	6,2
Östergötlands län	4295	66,3	12,3	6,9	5,5	6,0	18,3	5,8	9,8
Hela riket	92800	60,1	10,8	3,4	7,5	6,4	17,2	6,3	7,2

Kommentar: Inrapporteringen från specialiserad palliativ hemsjukvård och slutenvård till registret är hög, mellan 90 och 100 % av alla avlidna rapporteras. Det innebär att kolumnen "Total andel spec pallvård" ger en rättvisande bild av tillgången till dessa vårdformer i landet. På riksnivå är siffran 10,8 % men varierar baserat på folkbokföringslän från Gävleborgs län 2,5 %, Blekinge 2,8 % och Kronobergs län 3,3 %, till Stockholms län 22,1 %, Gotland 15,3 % och Uppsala län 14,0 %. Det är således en stor variation över landet och siffrorna indikerar att vården i livets slutskede inte är rättvis för våra medborgare.

Registrets täckningsgrad (hur stor andel av de avlidna som rapporteras in) för sjukhus ligger på cirka

50 % och för kommunala vårdformer på cirka 75 %, vilket gör att siffrorna för andel palliativ konsult är mer osäkra, särskilt på sjukhus.. Vi ser en ganska jämn fördelning av användningen av externa palliativa konsulttjänster. Den är störst i Södermanlands län 7,6 %, följt av Västmanland och Kalmar 7,1 % och minst på Gotland 4,4 %. Även användningen av externa palliativa konsulttjänster på sjukhus är relativt jämt fördelad, med en spridning från 8,9 % i Dalarna till 4,2 % i grannlandet Gävleborg.

Kolumnen "Totalt palliativt stöd" är en summering av andelen som vårdades inom en specialiserad palliativ vårdform och andelen som fick del av externa palliativa konsulttjänster. Medan nästan 30 % av stockholmarna har tillgång till specialiserad palliativ kompetens under sista veckan i livet får färre än 10 % av invånarna i Blekinge-, Gävleborgs- och Kronobergs län ta del av detta. Vården i livets slutskede är inte rättvis!

Slutligen visar tabellen hur stor andel som väljer/får möjlighet att vistas hemma ända tills de dör. För riket är siffran avlidna i hemmet såväl med som utan specialiserat palliativt stöd 7,2 % varierande från Västmanlands 3,0 % till Kalmars och Jämtlands 12,4 %. Med tanke på att täckningsgraden för de som avlider i det egna hemmet är lägre än för sjukhus och kommunala vårdformer får dessa siffror tolkas med försiktighet.